

การให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย
โดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

Parent Education to Promote Citizenship of Young Children by Using
“The Little Kids Fighting Covid-19” Activity Kits

อัจฉราลักษณ์ ทังทอง* และ ปิยะนันท์ หิรัณยชโลทร**

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

Autcharaluck Thangthong* and Piyanan Hirunchalothorn**

Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education, Kasetsart University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Kasetsart University**

Corresponding author E-mail: pkautcharakuck@gmail.com

(Received: October 29, 2021; Revised: November 29 2021; Accepted: December 27, 2021)

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่จบการศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 4 ครอบครัว โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งมีความสนใจ ยินดี และมีความพร้อมในการเข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการศึกษาและมีความสามารถในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook ได้ดี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” จำนวน 6 เรื่อง 18 กิจกรรม แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ปกครอง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก มีทักษะและความรู้สึกที่ดีต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้นในทุกด้าน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในชุดกิจกรรมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การให้ความรู้ผู้ปกครอง, ความเป็นพลเมือง, เด็กปฐมวัย, โควิด-19

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effects of parent education to promote citizenship of children by using “The Little Kids Fighting Covid-19” activity kits. The subjects in this study were 4 parents of children, who finished kindergarten level 3 from Anuban Pathumthani School, under the Office of Pathumthani Primary Educational Service Area 1. The parents were attentive and willing to participate in this activity. They had the ability to use social networking such as LINE and Facebook. They were

selected by purposive sampling. The instruments were "The Little Kids Fighting Covid-19" activity kits consisting of 6 themes of 18 activities, test for parents on promoting citizenship of children, observation form for parents' behaviors in doing activities with children at home, and interview form for parents' opinions. The index of consistency of the questionnaire was between 0.67 - 1.00. The quantitative data were analyzed by means and percentage. The content analysis was used to analyze the qualitative data.

The results showed that parents had a very good level of understanding. They had good skills and sense to promote citizenship for children. The children who participated in the activity package showed improvements in all aspects of citizenship behavior. Parents were satisfied with the activity package at a good level.

Keywords: Parent Education, Citizenship, Young Children, Covid-19

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย อีกทั้งมีโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้น คือ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งต่อมากองการอนามัยโลกกำหนดชื่อไวรัสว่า SARS CoV-2 (COVID-19) ซึ่งเชื้อไวรัสชนิดนี้เกิดจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ตั้งแต่เดือนธันวาคม ค.ศ. 2019 จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งได้แพร่ระบาดไปแล้วเกือบทั่วโลกอย่างรวดเร็ว นับว่า โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างกว้างขวาง ทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจและสังคม โดยการรับมือกับโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ย่อมมีประสิทธิภาพ นอกจากหน่วยงานของรัฐจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสม ทันสถานการณ์ และปฏิบัติอย่างจริงจังรอบด้านแล้ว ประชาชนจะต้องมีความรู้ที่ถูกต้องและให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวมด้วยความรับผิดชอบ (จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์, ม.ป.ป.) กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตอยากให้ประชาชนตระหนักถึง 2 คำสำคัญ คือ สำนึกต่อสังคม และสังคมสมานฉันท์ "สำนึกต่อสังคม" หมายถึง การมีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ส่วน "สังคมสมานฉันท์" หมายถึง การที่สังคมไทยต้องรวมใจเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อต่อสู้กับ COVID-19 ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือกัน ไม่รังเกียจผู้เจ็บป่วยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพราะสามารถป้องกันตัวเองได้ สังคมต้องร่วมแรงร่วมใจ ปฏิบัติตามคำแนะนำของภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขในการควบคุมและป้องกันโรค เชื้อมันในระบบของประเทศที่เราสามารถควบคุมป้องกันโรคที่ผ่านมามีด้วยดีโดยตลอด เชื้อมันในศักยภาพและความทุ่มเทของบุคลากรทางการแพทย์ในทุกระดับ ให้กำลังใจ ซึ่งกันและกันและให้กำลังใจบุคลากรทางการแพทย์ (ข่าวไทยพีบีเอส, 2563)

สถานการณ์ของโรคที่กำลังระบาดทำให้ผู้ติดเชื้อเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศปิดสถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศด้วยตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตของเด็กที่จะได้รับผลกระทบจากกระแสรบาดดังกล่าว ซึ่งการหยุดการเรียนการสอนไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน ครู หรือโรงเรียนเท่านั้น แต่กระทบโดยตรงถึงผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามการปิดเรียนเป็นเวลานานและมาตรการกักตัวเองอยู่บ้านโดยไม่มีกิจกรรมกลางแจ้ง ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก สังเกตเห็นได้จากเด็กมีความตื่นตัวน้อยลง ติดโทรศัพท์และอุปกรณ์สื่อสารมากขึ้น และมีพฤติกรรมนอนที่ผิดปกติ นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองกลายเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยบุตรหลานให้ผ่านวิกฤติครั้งนี้ไปได้ด้วยการดูแลเอาใจใส่เด็กนอกเหนือจากการเรียนและสรรหากิจกรรมทำร่วมกันในครอบครัวภายในที่พักอาศัย (วิภาวี เรียรลีลา, 2563) ซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจะช่วยพัฒนาพัฒนาการของเด็กและส่งผลดีต่อเด็กในระยะยาว

การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบบโรงเรียนต้องเริ่มต้นผ่านการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาซึ่งเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน ดังที่องค์การ UNICEF ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Children are the Foundation of Sustainable Development) (UNICEF, 2015 อ้างใน สิริจันทร์ ถัดจากกรม บุญเชิดชู, 2560) ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง ได้มีการกำหนดให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เน้นการฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรประจำวัน และให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กสามารถเรียนรู้และยึดถือเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต อีกทั้งสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ทั้งการใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างคุณค่าต่อครอบครัว พัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว สร้างพื้นที่ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนผ่านกิจกรรม เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครู ผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและสถานพัฒนาเด็กล้วนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การที่ผู้ปกครองและสถานพัฒนาเด็กได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและสถานพัฒนาเด็ก จะทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถสื่อสาร สร้างสัมพันธ์ภาพและทำความเข้าใจอันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กที่มีคุณภาพได้ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและสถานพัฒนาเด็กมีหลายลักษณะ ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร การร่วมมือในเชิงการบริหาร ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็ก อันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

สมรรถนะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ในผลงานวิจัยของคณะทำงานในคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา ในข้อที่ 10 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness) ได้ระบุไว้ว่าเป็นการปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพกฎกติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองมีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ แก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและระดับโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัย พบว่าพื้นฐานครอบครัวของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างหลากหลาย บางครอบครัวผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของห้องเรียนที่วางไว้ร่วมกัน ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จต้องรอให้ผู้อื่นช่วย บางครั้งเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ใช้ของส่วนรวมโดยไม่ระมัดระวังความเสียหาย ทำงานหรือแก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่นไม่ได้ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้น คือ พื้นฐานในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้และฝึกฝน โดยการได้รับคำแนะนำและการเป็นแบบอย่างที่ดีจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู ดังนั้น ในฐานะครูปฐมวัยจึงสนใจที่จะหาวิธีการในการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวให้เด็กมีความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้น โดยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน สร้างข้อตกลง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการเพื่อร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการให้ความรู้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย เพราะการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ต้นนั้นควรเริ่มจากในครอบครัว เนื่องด้วยเป็นระดับที่ทำได้ง่ายที่สุด

และสมาชิกในครอบครัวสนิทสนมมักคุ้นกันเป็นอย่างดี ทำให้มีอิทธิพลกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยได้ง่าย (ขวัญฟ้า รัชสิยานนท์, ม.ป.ป.) เนื่องจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นทั่วโลก การป้องกันแก้ไขปัญหานี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนคนไทยทุกคน เด็กปฐมวัยซึ่งเป็นหนึ่งในพลเมืองของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนให้สามารถปลอดภัยจากโควิด-19 โดยสถานการณ์นี้จะดีขึ้นและกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้นั้น ประชาชนทุกคนต้องเคารพกฎกติกาของประเทศ ปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รู้วิธีดูแลตนเองและผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ตนเอง โดยเริ่มตนที่ตัวเอง จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” โดยใช้ช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่กำลังเกิดขึ้นจริง มาเป็นหัวเรื่องหลักในการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความสนใจ เห็นความสำคัญ และสามารถนำกิจกรรมในชุดกิจกรรมไปปฏิบัติร่วมกับลูกที่บ้านในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม ทำให้เด็กมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ดี ปลอดภัยจากโควิด-19 และเติบโตเป็นเด็กที่มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ใน 3 ด้าน คือ

- 2.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย
- 2.2 ทักษะและความคิดเห็นของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย
- 2.3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่จบการศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำนวน 4 ครอบครัว ซึ่งมีความสนใจ ยินดี และมีความพร้อมในการเข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยและมีความสามารถในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook ได้ดี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 3.2.1 ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” จำนวน 6 เรื่อง 18 กิจกรรม
- 3.2.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย
- 3.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน
- 3.2.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3.3 การสร้างชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองและการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ได้แก่ สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนามตามวัย 3-5 ปี ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) และ Ministry of Education Singapore (2012) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดขอบข่ายพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่มี ความเป็นพลเมือง

3.3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมและการให้ความรู้ผู้ปกครอง ของ จุฑาทิพย์ โอบอ้อม (2556) อรพรรณ สุวรรณศรี และปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร (2559) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างและดำเนินการชุดกิจกรรม

3.3.3 กำหนดเนื้อหาและออกแบบชุดกิจกรรม โดยใช้ชื่อว่า ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” โดยเลือกหัวเรื่องโควิด-19 เนื่องจากเป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวเดินเรื่องของชุดกิจกรรม โดยสอดแทรกเนื้อหาความรู้และพฤติกรรมกาปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งมีทั้งหมด 6 เรื่อง 18 กิจกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมในชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ทั้ง 6 เรื่อง 18 กิจกรรม

เรื่อง	กิจกรรม	ขอบข่ายความเป็นพลเมือง	พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรม
เรื่องที่ 1 “หนูน้อยรู้ทันป้องกันโควิด”	1. กิจกรรมนิทานสำราญใจ 2. กิจกรรมมาล้างมือกันเถอะ 3. กิจกรรมประดิษฐ์เฟซชีลด์ (Face Shield)	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	1. การยอมรับความสามารถ รู้ความต้องการของตัวเองและรักษาสิทธิของตนเอง 2. การเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
เรื่องที่ 2 “หนูน้อยอยู่บ้านต้านโควิด”	1. กิจกรรมบ้านหนอยู่สะอาด 2. กิจกรรมแยกไว้ห่างไกลโควิด 3. กิจกรรม Hello. How are you?	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	3. การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความตั้งใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น
เรื่องที่ 3 “หนูน้อย PLAY at HOME”	1. กิจกรรมนิทานตามใจฉัน 2. กิจกรรมไม่ไอติมิหรรษา 3. กิจกรรมฟองสบู่มหัศจรรย์	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	4. การปฏิบัติตามกฎกติกาของครอบครัวและสังคมโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น
เรื่องที่ 4 “หนูน้อยแข็งแรง”	1. กิจกรรมมาออกกำลังกายกัน 2. กิจกรรมอาหารดีมีประโยชน์ 3. กิจกรรมเชพตัวน้อย	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	5. การดูแลสุขภาพของตนเอง ผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างได้อย่างเหมาะสม
เรื่องที่ 5 “หนูน้อยพอเพียง”	1. กิจกรรมมีใช้ไม่กักตุน 2. กิจกรรมประหยัดพลังงาน 3. กิจกรรมออมไวไม่มีแย	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	6. การรู้จักกิน รู้จักใช้สิ่งของหรือทรัพยากรต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า ประหยัดและพอเพียง
เรื่องที่ 6 “หนูน้อยนักคิดแยก”	1. กิจกรรมมาแยกขยะกันนะ 2. กิจกรรมช่วยโลกช่วยเรา 3. กิจกรรมประดิษฐ์ของเล่น/ของใช้จากเศษวัสดุ	ฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วมจากการทำกิจกรรม	7. การแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในครอบครัว 8. การรู้จักต่อรอง ประนีประนอมและแก้ไขปัญหา ร่วมกับบุคคลในครอบครัว

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ในกิจกรรมแต่ละเรื่อง ประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ซึ่งแต่ละเรื่องจะฝึกความเป็นพลเมืองในด้าน เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วม จากการทำกิจกรรมครบทุกด้าน

3.3.4 นำชุดกิจกรรมฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3.4 การสร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

3.4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบแบบเลือกคำตอบและกำหนดกรอบเนื้อหาของแบบทดสอบ ได้แก่ เนื้อหาที่ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย และเนื้อหาที่ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องวิธีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย

3.4.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบ และสร้างแบบทดสอบจำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3.4.3 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3.5 การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน

3.5.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือสำหรับการสังเกต

3.5.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองและการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก รายละเอียดในการสังเกตประกอบด้วย 4 เรื่อง ได้แก่ ความสามารถของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง ความสามารถของผู้ปกครองในการดำเนินการตามกระบวนการของชุดกิจกรรม ความรู้สึของผู้ปกครองขณะทำกิจกรรมร่วมกับลูก และพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กขณะทำกิจกรรม

3.5.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3.6 การสร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3.6.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือสำหรับแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

3.6.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” โดยกำหนดหัวข้อที่จะสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองที่เข้าร่วมชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ประกอบด้วย 2 ตอน

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3.6.3 นำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงตามคำแนะนำ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณา หาค่า ความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.0

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.7.1 ติดต่อประสานผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย สร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook กลุ่ม หนูน้อยสู้ภัย COVID-19 เพื่อเป็นช่องทางในการชี้แจงการดำเนินการของชุดกิจกรรมและเป็นพื้นที่สำหรับการแบ่งปันข้อมูล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook กลุ่ม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

3.7.2 ทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย เนื่องจากอยู่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่รัฐบาลประกาศให้ประชาชนอยู่บ้านและโรงเรียนปิด การเรียนการสอน การเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรม จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงต้องทำผ่าน Google Forms

3.7.3 ผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านโดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” จำนวน 6 เรื่อง 18 กิจกรรม ขณะทำกิจกรรมผู้ปกครองจะบันทึกคลิปวิดีโอตั้งแต่เริ่มต้นกิจกรรมจนเสร็จกิจกรรม และนำข้อมูลจากคลิปวิดีโอที่บันทึกได้มาแบ่งปันในเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook กลุ่มหนูน้อยสู้ภัย COVID-19 จากนั้นผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน รวมทั้งแนะนำให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ปกครองผ่านการแสดงความคิดเห็นในกล่องข้อความ รวมทั้งผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 ครอบครัวร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกผลที่ได้จากการสังเกตรวมทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 กิจกรรม จำนวน 4 ครอบครัว

3.7.4 ทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย โดยให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมชุดเดิม จำนวน 15 ข้อ ผ่าน Google Forms แล้วบันทึกผลการทดสอบ

3.7.5 ทำการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการใช้ชุดกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook ส่วนตัว โดยแจ้งประเด็นที่สัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า และนัดหมายวันเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย
ในภาพรวมก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของ
เด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” รายครอบครัว

ครอบครัวที่	ก่อนใช้ ชุดกิจกรรม (15)	ร้อยละ	ระดับ	หลังใช้ ชุดกิจกรรม (15)	ร้อยละ	ระดับ
1	9	60	ดี	12	80	ดีมาก
2	8	53	ดี	12	80	ดีมาก
3	10	67	ดี	14	93	ดีมาก
4	10	67	ดี	13	87	ดีมาก

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
การใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย	ครอบครัวที่				μ	S.D.	ร้อยละ	ระดับ
	1	2	3	4				
ก่อนใช้ชุดกิจกรรม (15)	9	8	10	10	9.25	0.96	61.7	ดี
หลังใช้ชุดกิจกรรม (15)	12	12	14	13	12.75	0.96	85	ดีมาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง
ของเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.25 เท่ากับร้อยละ 61.7 ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี
และหลังจากใช้ชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.75 เท่ากับร้อยละ 85 ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก เมื่อนำ
คะแนนมาเฉลี่ยเปรียบเทียบกันพบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม

ตอนที่ 2 ผลการสังเกตโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน

1) ความสามารถของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีทักษะที่ดี สามารถทำกิจกรรมร่วมกับลูก
เปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็น รับฟังและยอมรับในความคิดเห็นของลูก ร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับลูกได้อย่าง
ราบรื่น เปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นหรือประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการอย่างเต็มที่ สังเกตได้ว่า
ผู้ปกครองมีสีหน้า น้ำเสียง ท่าทางในการทำกิจกรรมร่วมกับลูกอย่างมั่นใจและมีความสุข มีการให้แรงเสริมและถามความ
คิดเห็นของลูก ชื่นชมให้ลูกได้ลงมือทำด้วยตนเองโดยมีผู้ปกครองดูแลอยู่อย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจเมื่อลูกทำสำเร็จ ชื่นชมลูก
เมื่อลูกมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น “หนูช่วยแม่เก็บของอย่างนี้แม่ก็สบายขึ้นเยอะขึ้นใจจังเลย” “เก่งมากลูก” “เรียบร้อยจัง
เลยค่ะ” สามารถรอคอยเพื่อให้ลูกใช้ความคิด สังเกต ลองผิดลองถูกได้ด้วยตนเองก่อนที่จะให้คำแนะนำ และชื่นชมเมื่อลูก
สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยตนเอง มีการใช้คำถามกระตุ้นลูก เช่น “หนูอยากจะออกแบบตุ๊กตาเป็นรูปอะไรคะ”

หรือในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมแล้วเกิดปัญหาเด็กจึงถามผู้ปกครองว่า “ที่ตรงนี้เต็มแล้วแต่หนูอยากต่อประตู่ให้กับปราสาท เจ้าหญิงอย่างไรดีคะแม่” ผู้ปกครองก็รู้วิธีการโดยไม่รีบเข้าไปจัดการให้ แต่ใช้คำพูดให้ลูกได้ลองทำด้วยตนเองก่อน โดยใช้คำพูดว่า “หนูลองดูดี ๆ ก่อนสิลูกว่าจะวางอย่างไรดี แม้ว่าหนูน่าจะวางได้นะ” เด็กและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันเพื่อเตรียมวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบที่มีในบ้านมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุดกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมสังเกตได้ว่าเด็กและผู้ปกครองมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ มีการรู้จักรอคอย บางครอบครัวที่พี่น้องก็ช่วยกันทำได้อย่างไม่มีปัญหา การทำกิจกรรมมักจะได้ยินคำว่า “ค่อย ๆ เหนะลูก” “เลอะเทอะไม่เป็นไรนะลูก เดี๋ยวเช็ดได้” ซึ่งถือว่าผู้ปกครองมีความเข้าใจในการทำกิจกรรมร่วมกับลูก มีทักษะในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับลูกได้อย่างถูกต้อง

2) ความสามารถของผู้ปกครองในการดำเนินการตามกระบวนการของชุดกิจกรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพบว่า ผู้ปกครองสามารถดำเนินการตามกระบวนการของชุดกิจกรรม โดยได้ศึกษาคู่มือและบันทึกวิธีโอในระหว่างทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน รวมทั้งศึกษาเนื้อหาการทำกิจกรรมในคู่มือและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ระหว่างทำกิจกรรมมีการถามคำถามเพื่อให้ลูกเกิดกระบวนการคิดและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ตัวอย่างคำถาม เช่น “หนูรู้ไหมว่าทำไมเราต้องล้างมือบ่อย ๆ” “ถ้าเราไม่ปฏิบัติ ตามคำแนะนำของคุณหมอจะเกิดอะไรขึ้น” “ถ้าช่วงโควิดระบาดแล้วเรายังออกไปนอกบ้านบ่อย ๆ โดยไม่ป้องกันตัวเองจะเกิดอะไรขึ้นคะ” ทำให้ลูกได้มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในขณะทำกิจกรรม

3) ความรู้สึกของผู้ปกครองขณะทำกิจกรรมร่วมกับลูก

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพบว่า ระหว่างทำกิจกรรมร่วมกับลูกผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมือง โดยผู้ปกครองมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มเสมอ มีการแสดงออกและพูดกับลูกอย่างอ่อนโยน บางกิจกรรมผู้ปกครองมีการชวนญาติพี่น้องมาร่วมทำกิจกรรมด้วย เช่น เรื่องหนูน้อยแข็งแรง กิจกรรมมาออกกำลังกายกลางแจ้ง และกิจกรรมเชฟตัวน้อย บางครอบครัวชวนลุง ป้า น้า อา มาออกกำลังกายบริเวณหน้าบ้าน หรือในกิจกรรมที่มีการเล่นหรือประกอบอาหาร บางบ้านที่มีคุณยายอยู่ด้วยก็ได้มีส่วนร่วมในการเล่นกับหลาน อีกทั้งในการแบ่งปันข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ปรากฏข้อความดังนี้ “เรื่องที่ 3 หนูน้อย Play at Home กิจกรรมไม่ไต่ตอมหรรษา เล่นอยู่บ้านสนุกมากค่ะ ไม่เบื่อเลย” “วันนี้ทำความสะอาดของเล่นตัวเองสักหน่อย และฆ่าเชื้อลูกบิตด้วยแอลกอฮอล์สีกินได้ ช่วยงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้แม่ ชื่นใจแม่จังเลย” “เรื่องที่ 5 หนูน้อยพอเพียง กิจกรรมมิใช่ไม้กักตุน พาสตัวน้อยไปหาอาหาร กว่าจะหาทางเจอ ต้องเรียนรู้ลองผิดลองถูก สนุกมากค่ะ”

4) พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กขณะทำกิจกรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมพบว่าเด็กมีความเป็นพลเมืองใน 4 ด้าน คือ เคารพ รับผิดชอบ ดูแล และมีส่วนร่วม ดังนี้

ด้านที่ 1 เคารพ (Respect)

1.1 การยอมรับความสามารถ รู้ความต้องการของตัวเอง และรักษาสีทธิของตนเอง หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กสามารถบอกความต้องการของตนเองได้ เช่น ในสถานการณ์กิจกรรมประดิษฐ์ เด็กสามารถบอกได้ว่าอยากทำชิ้นงานแบบไหน เพราะอะไร เมื่อพี่หรือน้องทำชิ้นงานแตกต่างไปจากตนเองก็ชื่นชมและเข้าใจในความต่างนั้นโดยไม่ละเมิดหรือดูถูกความคิดของผู้อื่น เด็กบอกได้ว่าตนเองชอบอะไร เช่น ชอบการ์ตูนมินเนี่ยน จึงอยากประดิษฐ์ที่ใส่ดินสอที่มีภาพมินเนี่ยน หรืออยากให้แม่ช่วยเหลือในการตัดกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ ให้อยากให้แม่ช่วยทากาวให้ เป็นต้น

1.2 การเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กสามารถรอคอยในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ ไม่แย่งของเล่นกับพี่น้อง รู้จักการแบ่งปัน ไม่หยิบสิ่งของ

โดยที่ไม่ได้ขออนุญาตก่อน เมื่อทำสิ่งใดผิดพลาดก็รู้จักขอโทษผู้อื่น และพยายามไม่ทำสิ่งนั้นซ้ำอีก เด็กเข้าใจความแตกต่าง เช่น เด็กรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้ว่าแต่ละคนมีความชอบความถนัดต่างกัน เช่น การเล่นเกม การออกกำลังกาย การประดิษฐ์ชิ้นงานต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านที่ 2 รับผิดชอบ (Responsibility)

2.1 การดูแลสุขอนามัยของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความตั้งใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กสามารถบอกวิธีการดูแลตนเองให้ห่างไกลจากเชื้อโรคได้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปแนะนำผู้อื่นได้ เช่น มักจะบอกเตือนคนในครอบครัวให้ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การแยกของใช้ส่วนตัวหรือของใช้ส่วนรวม การดูแลรักษาความภายในบ้าน การอาสาช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ในสิ่งที่ตนอยากทำและสามารถทำได้ เช่น การล้างจาน การกวาดบ้าน ถูบ้าน เช็ดโต๊ะ รดน้ำต้นไม้ ช่วยแม่ในการจัดเตรียมวัตถุดิบในการประกอบอาหาร

2.2 การปฏิบัติตามกฎกติกาของครอบครัวและสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กจะเตือนผู้ปกครองเสมอว่า อย่าลืมพกเจลแอลกอฮอล์ อย่าลืมล้างมือ ต้องใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ยกนอกบ้าน เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตามอาจติดเชื้อโรคในในบ้านได้ และจะทำให้เกิดความเดือดร้อนกับคนอื่น ๆ อีกทั้งมีความสนใจและรับฟังคำแนะนำของคนในครอบครัวมากขึ้น

ด้านที่ 3 ดูแล (Care)

3.1 การดูแลช่วยเหลือตนเอง ผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างได้อย่างเหมาะสม หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กสามารถทำกิจกรรมโดยระหว่างเล่นจะพยายามไม่ให้อุปกรณ์เสียหาย เมื่อเล่นเสร็จแล้วรู้จักเก็บรักษาเข้าที่ให้เรียบร้อย รู้จักถามความคิดเห็นของแม่ว่าจะนำไปเก็บไว้ที่ไหนเพื่อจะได้สะดวกในการนำออกมาใช้เล่นในครั้งต่อไป รู้จักแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ให้พี่น้อง ช่วยเหลือพี่น้องได้ดี ชัดแย้งกันน้อยลง

3.2 การรู้จักกิน รู้จักใช้สิ่งของหรือทรัพยากรต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า ประหยัดและพอเพียง หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กสามารถบอกวิธีการใช้น้ำ ไฟ อย่างประหยัดและรู้คุณค่า มีพฤติกรรมในการประหยัดมากขึ้น สามารถบอกประโยชน์และเหตุผลในการประหยัดได้ดี รู้จักคุณค่าของอาหารโดยทานอาหารหมดจาน เพื่อช่วยลดการเกิดขยะ รู้ว่าขยะประเภทต่าง ๆ นั้น ควรทิ้งลงในถังขยะสีอะไร และรู้วิธีการเพื่อให้พนักงานเก็บขยะสามารถเก็บได้อย่างปลอดภัย เวลาออกไปซื้อของจะเตือนผู้ปกครองให้ใช้ถุงผ้าหรือถุงกระดาษเพื่อลดขยะ

ด้านที่ 4 มีส่วนร่วม (Participation)

4.1 การแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในครอบครัว หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครอง กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจมากขึ้น สังเกตได้จากการรับฟัง การพูดโต้ตอบ พยกหน้าและเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4.2 การรู้จักต่อรอง ประนีประนอมและแก้ไขปัญหาพร้อมกับบุคคลในครอบครัว หลังทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยสังเกตได้ว่า เด็กรู้วิธีการแก้ไขปัญหาพร้อมกับคนในครอบครัว เช่น การประดิษฐ์ การเลือกสติกเกอร์ลายต่าง ๆ มาติดในหน้ากากเฟซลิตส์ที่ประดิษฐ์เอง เมื่อแม่บอกให้นำสติกเกอร์ที่เหมือนกันอยู่เหมือนกันแต่เด็กไม่อยากจะรูปสวย จึงต่อรองขอเลือกรูปอื่นแทนก็สวยเหมือนกัน หรือจะเป็นการเลือกวิธีการออกกำลังกาย เด็กเสนอความคิดเห็นในการทำกิจกรรม เช่น อยากวิ่งออกกำลังกาย อยากเล่นป๋นจักรยาน

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองที่เข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

ผู้ปกครองทั้ง 4 ครอบครัวและผู้วิจัย มีความคุ้นเคยและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เนื่องจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูประจำชั้นของเด็กทั้ง 4 ครอบครัว ซึ่งพื้นฐานข้อมูลของครอบครัวที่เข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมทุกครอบครัว มีฐานะปานกลาง ประกอบอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท เกษกร และรับราชการ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 41-48 ปี ครอบครัวมีทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวขยาย จำนวนบุตรมีทั้งบุตรคนเดียว บุตร 2 คน และบุตรแฝด

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ประกอบด้วย 2 ตอน

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจและให้ความเห็นว่าชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจ เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่ทันต่อเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ระยะเวลาในการทำกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ชุดกิจกรรม พอดีกับการทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมทำได้ง่าย สามารถทำร่วมกับลูกได้ในช่วงปิดเรียนและลูกสนใจเวลาในการทำกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นตามความสะดวกของผู้ปกครอง เป็นบรรยากาศที่ไม่ตึงเครียด มีแนวทางให้ปฏิบัติร่วมกันมีสื่อเทคโนโลยีที่สามารถติดต่อสื่อสารและเข้าถึงได้ง่าย ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้อย่างดีลักษณะของการดำเนินงานของชุดกิจกรรมสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นพลเมืองที่ดี ทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเป็นพลเมือง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ รับผิดชอบต่อตนเอง และมีส่วนร่วม

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า รูปแบบของชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ทั้ง 6 ชุด 18 กิจกรรม มีความเหมาะสม มีสีสันสวยงาม ชัดเจน เข้าใจง่าย คู่มือมีขนาดพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ข้อความอ่านแล้วเข้าใจง่าย เนื้อหาใกล้ตัวสามารถปฏิบัติตามได้ ปริมาณของสื่อและอุปกรณ์ที่อยู่ในชุดกิจกรรมมีความเพียงพอกับความต้องการในการทำกิจกรรม

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและการส่งเสริมความเป็นพลเมืองมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจัดกิจกรรมกับลูกได้ มีความรู้สึกที่ดีต่อการเข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรม ผู้ปกครองทั้ง 4 ครอบครัวให้ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกว่า จากการใช้ชุดกิจกรรมทำให้ลูกมีพฤติกรรมดีขึ้น เช่น ลูกมีความตั้งใจในการทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น มีพฤติกรรมแย่งของระหว่างพี่และน้องลดลง สามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวได้อย่างไม่มีปัญหาและสนุกกับการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของครอบครัว รู้วิธีการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง สามารถแนะนำผู้อื่นให้ดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง รู้วิธีการปฏิบัติตนตามกฎข้อตกลงที่เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 คิดก่อนลงมือทำมากขึ้น รู้จักดูแลของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม เช่น ของเล่น เสื้อผ้า ขออาสาทำความสะอาดบ้านด้วยตนเองเพราะอยากช่วยเหลือครอบครัว ทานอาหารหมดจาน ปิดน้ำ ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ ทั้งขยะถูกทิ้ง กระตือรือร้นในการช่วยเหลือคนในครอบครัวมากขึ้น

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก มีทักษะและความรู้สึกที่ดีต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้นในทุกด้าน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในชุดกิจกรรมอยู่ในระดับดี ซึ่งผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผล ดังนี้

5.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

หลังจากที่ผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองที่ได้เข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับลูกอย่างต่อเนื่องครบถ้วนทุกกิจกรรม มีเวลาอยู่ร่วมทำกิจกรรมกับลูกที่บ้าน มีเวลาสังเกตเอาใจใส่ในพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกมากขึ้น ทำให้ได้รับประสบการณ์และเรียนรู้วิธีการในการส่งเสริมลูกให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี ใช้วิธีอบรมสั่งสอนด้วยความเข้าใจ สนใจ ขมเขยเมื่อเด็กทำสิ่งที่ควรและช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) รวมทั้งปลูกฝังความดีความงามให้กับลูก สร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัว แสดงออกให้เด็กรับรู้ถึงความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก (เพ็ญศรี แสงเงาเจริญ, 2558) อีกทั้งเนื้อหาในชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ตรงกับความสนใจของผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบโดยตรง จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ปกครองสามารถเข้าใจกับเนื้อหาของกิจกรรมในชุดกิจกรรมได้อย่างดี

5.2 ทักษะและความคิดเห็นของผู้ปกครองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ปกครองได้มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโดยมีหลักในการอบรมเลี้ยงดูดังนี้

5.2.1 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง

จากการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ผู้ปกครองได้รับความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะ สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกได้ สามารถนำความรู้ที่รับไปพัฒนาอบรมการเลี้ยงดูส่งเสริมลูกให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี โดยในระหว่างที่ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูก ลูกจะเกิดความอบอุ่นใจ ไว้วางใจ ปลดปล่อย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่ดีจากการมีผู้ปกครองเป็นต้นแบบ เด็กจะสังเกตและเลียนแบบทั้งสีหน้าแววตา คำพูดในการโต้ตอบ เกิดการพัฒนาและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดีจากคำชม การให้กำลังใจ ซึ่งการกระทำต่าง ๆ ของผู้ปกครองล้วนส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบทั้งสิ้น ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดี ถือเป็นการสอนที่ดีที่สุด เด็กจะซึมซับและปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้พบเห็น (ปิยะนันท์ หิรัณย์ชลทร และกันตวรรณ มีสมสาร, 2558) อีกทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีสังคมเชิงปัญญาของ Bandura ที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมที่ผู้อื่นกระทำ หรือเรียนรู้โดยการเลียนแบบจากตัวแบบ (พัชรีย์ ผลโยธิน, 2558)

5.2.2 การเคารพและการให้แรงเสริมในการส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในพฤติกรรมและการส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของลูกมากขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับคำแนะนำจากผู้วิจัยเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมลูกให้มีความเป็นพลเมือง การใช้คำถามปลายเปิดการให้แรงเสริมในการชื่นชมพฤติกรรมที่ดีของลูก อีกทั้งผู้ปกครองได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยการเรียนรู้ร่วมกับลูกผ่านชุดกิจกรรมในสถานการณ์จริงในช่วงการเกิดโรคระบาดโควิด-19 รวมถึงการศึกษาทำความเข้าใจกับชุดกิจกรรมและการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งแบ่งปันข้อมูลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook กลุ่มหนูน้อยสู้ภัยโควิด -19 อย่างสม่ำเสมอ ด้วยรูปแบบของชุดกิจกรรมที่เข้าใจง่าย ตรงกับความสนใจของผู้ปกครองที่ต้องการให้มีกิจกรรมสำหรับเด็กในช่วงปิดเทอม และเป็นกิจกรรมที่ทันต่อเหตุการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนาหรือโควิด -19 ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อผู้ปกครองได้รับความรู้และเทคนิควิธีการในการทำกิจกรรมและการส่งเสริมในแต่ละครั้ง ทำให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับลูกได้อย่างเข้าใจมากขึ้น สนุกสนานและได้ความรู้ ผู้ปกครองกับเด็กสามารถเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน เมื่อเด็กสนุกและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น ผู้ปกครองจึงเกิดความมั่นใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้มีความเป็นพลเมือง เมื่อผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการให้ความเคารพความสามารถ ความคิด และการตัดสินใจของลูกมากขึ้น เมื่อลูกทำในพฤติกรรมที่ดีเหมาะสมก็จะให้กำลังใจ เมื่อลูกมีความตั้งใจก็จะชื่นชมทันที ทำให้ลูกมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Skinner ที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม โดยสิ่งเร้าต่าง ๆ ทำให้เกิดพฤติกรรมและผลของพฤติกรรมนั้น นั่นคือ เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมาแล้วได้รับการตอบสนองที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นก็จะเกิดขึ้นมาอีกหรือมีความถี่ของพฤติกรรมเกิดขึ้น สิ่งนี้เรียกว่า “การเสริมแรง” (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2550)

จากการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19” ทำให้ได้ค้นพบความสามารถของผู้ปกครองในเรื่องของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง รวมถึงการเคารพและการให้แรงเสริมในการส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (ม.ป.ป.) ที่ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยระดับครอบครัวไว้ว่า การส่งเสริมในระดับนี้เป็นระดับที่ทำได้ง่ายที่สุด เพราะสมาชิกในครอบครัวสนิทสนมคุ้นกันเป็นอย่างดี ซึ่งมีหลักในการปฏิบัติได้ คือ พ่อแม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก และพ่อแม่ให้ความเคารพในหลักเหตุผล ให้ความยุติธรรมแก่ลูก

5.3 ความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรม “หนูน้อยสู้ภัยโควิด-19”

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองทุกคนสังเกตได้ว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น โดยเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมลูกให้มีความเป็นพลเมือง เข้าใจการอบรมสั่งสอนลูกให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี โดยการเริ่มต้นจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองทั้ง 4 ครอบครัว ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกว่า ลูกมีความตั้งใจในการทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น สามารถบอกความต้องการของตนเอง ได้รู้วิธีการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง สามารถแนะนำให้ผู้อื่นดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติตนตามกฎข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคโควิด -19 เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นปลอดภัย สามารถดูแลของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม เช่น ของเล่น เสื้อผ้า ขอบาสทำความสะอาดบ้านด้วยตนเองเพราะอยากช่วยเหลือครอบครัว ทานอาหารหมดจาน ปิดน้ำ ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ ทิ้งขยะถูกที่ กระตือรือร้นในการช่วยเหลือคนในครอบครัวมากขึ้น เมื่อทำกิจกรรมจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำด้วยความตั้งใจ มีความสนุกสนานตลอดการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เห็นได้จากการพูดตอบคำถาม การร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ในระหว่างทำกิจกรรมจะมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะเสมอ สามารถหยิบจับและทำกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้ปกครองได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การช่วยทำงานบ้าน การประดิษฐ์ของเล่นของใช้ มีความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นได้จากการนำเสนอผลงานของตนเองผ่านคลิปวิดีโอ ที่เด็กอยากบอกว่าวันนี้ตนเองได้ทำกิจกรรมอะไร ในการแสดงความรู้สึกขณะทำกิจกรรมมักจะได้อะไรที่เด็กพูดระหว่างทำกิจกรรมบ่อย ๆ คือ “สนุกจังเลย” “สนุกมากเลย” “ทำอีกได้ไหม” และพยายามแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้ปกครองเสมอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้สึกสนุก มีความสุขกับการกระทำที่สร้างสรรค์ ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้เรียนรู้ เล่น และฝึกทำสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ถือว่าผลของการจัดกิจกรรมนั้นเป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยเริ่มต้นผ่านการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน ดังที่องค์การ UNICEF ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Children are the Foundation of Sustainable Development) (UNICEF, 2015 อ้างใน สิริินทร์ ลัดดาภิรมย์ บุญเชิดชู, 2560) ซึ่งการที่เด็กเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองอย่างมีความสุข ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกจะทำให้เด็กมีพื้นฐานที่ดีและเติบโตเป็นเด็กที่มีคุณภาพต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การออกแบบชุดกิจกรรมควรออกแบบโดยใช้ประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเป็นเรื่องราวในการออกแบบการจัดกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กและผู้ปกครองเกิดความสนใจและเห็นผลได้ชัดเจน

6.1.2 ในช่วงสถานการณ์การเกิดโรคโควิด-19 ทำให้รูปแบบในการดำเนินการวิจัยนั้นเปลี่ยนไป เนื่องจากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยไม่สามารถออกไปสังเกต เยี่ยมบ้าน หรือทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิดร่วมกับเด็กและผู้ปกครองได้ ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ LINE และ Facebook กลุ่มหนูน้อยสู้ภัยโควิด -19 โดยการสังเกตผ่านการบันทึกวิดีโอการทำกิจกรรมระหว่างเด็กและผู้ปกครองที่บ้าน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำวิจัยเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในอนาคตหากเกิดการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ การเผชิญกับสถานการณ์การเมืองที่ประชาชนไม่สามารถออกไปนอกบ้านได้ การเกิดอุทกภัย หรือภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

6.1.3 ผู้ที่ทำการวิจัยหรือครูควรมีความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีในการสร้างข้อสอบหรือแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองผ่านทางออนไลน์ เช่น Google Forms ที่ช่วยให้การสร้างแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจ หรือการรวบรวมคะแนนเป็นไปได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

6.1.4 การออกแบบกิจกรรมและสื่ออุปกรณ์ในชุดกิจกรรมควรมีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดโดยการนำองค์ประกอบความเป็นพลเมืองในด้านอื่น ๆ เช่น ความหลากหลาย ความมีวินัย ความพอประมาณ นำมาพัฒนาชุดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6.2.2 ควรมีการออกแบบชุดกิจกรรมโดยนำประเด็นทางสังคม หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ฝุ่น PM 2.5 ภาวะโลกร้อน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้เด็กปฐมวัย

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- ชาวไทยพีบีเอส. (2563). สธ.แนะคนไทยร่วมรับผิดชอบต่อสังคมก้าวผ่านวิกฤต COVID-19. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/289456>
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (ม.ป.ป.). การปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีและประชาธิปไตยในเด็กปฐมวัย. สืบค้นจาก <https://preschool.or.th/content/documents/democracy.pdf>
- จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์. (ม.ป.ป.). โควิด 19 โรคอุบัติใหม่. ฉลาดซื้อนิตยสารออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.chaladsue.com/article/3354>
- จุฑาทิพย์ โออ้อม. (2556). การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร และกันตวรรณ มีสมสาร. (2558). การปลูกฝังและสร้างเสริมทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 9, หน้า 9-1 ถึง 9-46). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี ผลโยธิน. (2558). แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 1, หน้า 1-1 ถึง 1-47). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2550). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.
- เพ็ญศรี แสงเจริญ. (2558). การเสริมสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 12, หน้า 12-1 ถึง 12-38). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภาวี เขียวลีลา. (2563). ปิดโรงเรียนแล้วอย่างไรต่อ? มาตรการรับมือ 'หลัง' ปิดโรงเรียน จากรัฐบาลทั่วโลก. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/social-issues/school-closing-from-coronavirus/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3-5 ปี. กรุงเทพฯ: แพลน ฟอว์ คิดส์.
- _____. (2562). กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3). นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- สิรินทร์ ลัดดาภิบาล บุญเชิดชู. (2560). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของเด็กปฐมวัย. วารสารครุศาสตร์, 45(2), 254-267.
- อรรพรรณ สุวรรณศรี และปิยะนันท์ หิรัญย์โชทร. (2559). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 31(2), 89-96.

ภาษาอังกฤษ

- Ministry of Education Singapore. (2012). Character and Citizenship Education Syllabus Primary. Retrieved from <https://www.moe.gov.sg/media/files/primary/characterandcitizenshipeducationprimary/syllabusenglish.pdf?la=en&hash=07C4DBF66BCF5182FF4AEA4436679A96466DDE24>